

УДК 342.12

І. В. Щербина
здобувач*Інституту права та суспільних відносин
Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»***СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБКИ ПРОБЛЕМИ ПРОКУРОРСЬКОГО НАГЛЯДУ
ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОННОСТІ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

У процесі побудови демократичної правової держави значну роль відіграє прокуратура як самостійна державно-правова інституція, як спеціалізований орган законності. «Будь-яка держава, її органи і громадяни, – відмічає Ю.М. Грошевий, – мають потребу в сильних механізмах, які б забезпечували верховенство права в усіх її сферах життєдіяльності» [1]. Будь-які проголошені Конституцією права і свободи людини мало чого варті, якщо чиновницький апарат може безкарно їх ігнорувати або порушувати, якщо сучасна злочинність ставить під загрозу нормальне функціонування суспільства.

Вирішення цих проблем насамперед має ґрунтуватися на об'єктивних оцінках життєдіяльності та розвитку суспільства, формування демократичної держави, її історичних, правових і культурних традицій. Правоохоронні органи є атрибутом будь-якої держави, а межі їх втручання в поведінку людей мають бути чітко визначені.

Усе це спонукає до подальшого розвитку прокурорського нагляду як важливої ланки в багатоканальній системі забезпечення законності. Що ж до прокурорського нагляду за додержанням законів органами, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, то потрібно залишити все те позитивне, що відоме нам, і відкинути все негативне, що пов'язане з суб'єктивними поглядами на історичну роль прокуратури, спробами використання її можливостей у кон'юнктурних і політичних цілях, конкурентній економічній боротьбі, відомчих інтересах. При цьому необхідно використовувати досвід організації та діяльності прокуратури в нових умовах розвитку суспільства [2].

Таким чином, комплексне та всебічне вивчення теоретичних і прикладних засад прокурорського нагляду за додержанням законності під час проведення оперативно-розшукової діяльності органами Національної поліції України, зумовлює необхідність аналізу стану її наукової розробки як вітчизняними, так і зарубіжними вченими, які проводили свої дослідження у цій галузі. Такий аналіз дозволяє узагальнити досягнуті в цій сфері результати та визначити напрями удосконалення прокурорського нагляду за додержанням законності під час проведення оперативно-розшукової діяльності органами Національної поліції України [3].

Науковим підґрунтям вивчення проблем прокурорського нагляду за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності є наукові роботи О.П. Бабікова, В.О. Глушкова, Ю.М. Грошевого, Е.О. Дідоренка, С.В. Єськова, В.С. Зеленецького, П.М. Каркача, І.М. Козякова, М.Й. Курочки, І.Є. Марочкіна, О.Р. Михайленка, С.М. Піскуна, М.А. Погорецького, Б.Г. Розовського, Г.П. Середи, В.О. Черкова, М.Є. Шумила та інших авторитетних учених і практиків. Разом із тим наявні наукові праці вчених-юристів не вичерпують усієї складності накопичених проблем, а скоріше утворюють фундаментальну теоретичну базу для їх подальшого дослідження [4].

У зв'язку з цим вважаємо за доцільне провести більш глибокий аналіз наукових праць, присвячених прокурорському нагляду за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності органами Національної поліції України [3].

Мета статті – дослідити стан наукової розробки проблеми прокурорського нагляду за додержанням законності під час проведення оперативно-розшукової діяльності органами Національної поліції України.

Огляд стану наукової розробки вимагає ознайомлення з цього питання щонайменше за трьома напрями:

- 1) дисертаційні дослідження, присвячені проблемам прокурорського нагляду під час проведення оперативно-розшукової діяльності;
- 2) дисертаційні дослідження, присвячені проблемам прокурорського нагляду за проведенням негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні;
- 3) дослідження, які були проведені з цієї проблематики та викладені в посібниках, методичних рекомендаціях і наукових статтях.

З метою найбільш глибокого аналізу наукової літератури з означеної проблеми ми обрали хронологічний принцип викладу матеріалу, який дасть можливість висвітлити основні наукові погляди на проблему прокурорського нагляду за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності.

Неодноразово проблеми прокурорського нагляду за додержанням законності під час проведення оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД)

оперативними підрозділами були предметом дослідження на дисертаційному рівні. Зокрема, у дисертаційній роботі В.В. Кулакова «Проблеми організації роботи апарату обласної прокуратури по нагляду за додержанням законів органами, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство» (1999 рік) [5] було визначено предмет прокурорського нагляду за додержанням законів органами, що здійснюють досудове слідство, дізнання та ОРД; сформульовано завдання прокурорського нагляду за додержанням законів органами, що здійснюють досудове слідство, дізнання та ОРД; висунуто й обґрунтовано пропозицію щодо надання прокурорам додаткових повноважень щодо нагляду за додержанням законів органами, що здійснюють ОРД; сформульовано додаткові повноваження прокурорів із нагляду за додержанням законності під час здійснення ОРД; розкрито зміст поняття організації роботи прокуратури в широкому його значенні, яке повинно охоплювати не тільки удосконалення прокурорської праці, але й прокурорської системи в цілому, її окремих органів і структурних підрозділів; визначено компетенцію апарату обласної прокуратури з нагляду за додержанням законів органами, що здійснюють досудове слідство, дізнання та ОРД; розроблено концепцію реорганізації структурних підрозділів апарату обласної прокуратури, які здійснюють функцію нагляду за додержанням законів під час проведення досудового слідства, дізнання та ОРД; сформульовано поняття діяльності апарату обласної прокуратури, поєднаної з наглядом за додержанням законів під час здійснення досудового слідства, дізнання та ОРД; показано шляхи вдосконалення роботи апарату обласної прокуратури з керівництва підлеглими прокурорами у сфері нагляду за додержанням законів органами, що здійснюють досудове слідство, дізнання та ОРД; визначено функції та повноваження зонального прокурора обласної прокуратури у сфері нагляду за додержанням законів під час проведення досудового слідства, дізнання та ОРД, викладені основні напрямки вдосконалення його роботи [5].

Дотриманню законності та прокурорському нагляду за оперативно-розшуковою діяльністю присвячені наукові праці М.Й. Курочки, який вважає, що на сучасному етапі розвитку країни особливого значення набули питання розробки та впровадження єдиної державної системи гарантій прав і свобод людини в оперативно-розшуковій діяльності. Він справедливо вказує, що ухвалення Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», а також вимоги життя, підвищення рівня законності в державі, панування таких конституційних принципів, як верховенство права і закону, гласність, недоторканність особи тощо, надали питанням законності в оперативно-розшу-

ковій діяльності значної актуальності. Реалізацію принципу законності він досліджує на межі двох наукових спеціальностей у галузі юридичної науки: оперативно-розшукової діяльності та прокурорського нагляду. У його наукових роботах [3; 6] проаналізовано найважливіші захисні функції законності: обов'язковість поновлення порушених прав; відшкодування шкоди, заподіяної громадянину незаконними діями оперативних підрозділів; забезпечення можливої конфіскації майна та відшкодування збитків потерпілому; оперативно-розшуковий захист працівників правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, за наявності реальної загрози їх життю, майну та членам їх сімей і близьким родичам. Отже, розглядаючи теоретико-прикладні основи законності в оперативно-розшуковій діяльності, підкреслюючи її особливу роль і значення у справі забезпечення прав і свобод людини, М.Й. Курочка відзначає, що гласна і негласна розшукова, розвідувальна та контррозвідувальна діяльність підрозділів чітко регламентована Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» і здійснюється тільки на його основі з використанням у необхідних випадках виняткових і тимчасових заходів, які на законних підставах можуть обмежувати окремі права і свободи громадян, що підозрюються у підготовці чи вчиненні злочинів. Крім того, у більшості наукових робіт дотримання законності він пов'язує з прокурорським наглядом за оперативно-розшуковою діяльністю. Автор розглядає прокурорський нагляд за законністю в ОРД як надійний механізм забезпечення конституційних прав і свобод людини і громадянина. На його думку, відомчий контроль за оперативно-розшуковою діяльністю, особливо в умовах плінності кадрів, хронічних негараздів соціально-правового захисту оперативних працівників, фіксує лише частину порушень законності в ОРД. М.Й. Курочка стверджує, що, маніпулюючи суто службовими проблемами, деякі автори в галузі оперативно-розшукової діяльності підміняють їх правовими, посилаючись на те, що організація і тактика ОРД, конфіденційність негласних відносин, особа негласного співробітника становлять державну таємницю. Тому автор розглядає прокурорський нагляд за додержанням законів органами, що проводять оперативно-розшукову діяльність, як форму державної діяльності, визначену Конституцією і Законом України «Про прокуратуру». На основі наукових досліджень та особистого досвіду роботи в правоохоронних органах автор розробив і запропонував методику прокурорської перевірки щодо наявності підстав для проведення оперативно-розшукової діяльності, провадження оперативно-розшукових справ, застосування оперативно-технічних засобів прокурорського нагляду тощо. Слушною з цього при-

воду є думка О.В. Федосова, який зазначає, що ця методика становить інтерес для науковців і практиків і повинна бути впроваджена в практичну діяльність [4].

Також привертає увагу колективна монографія М.Й. Курочки, П.М. Каркача «Прокурорський нагляд в Україні» (2004) [7]. У роботі з досліджуваної тематики нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність присвячено окремий розділ, який складається з чотирьох підрозділів. Перший підрозділ дослідження присвячений сутності, предмету і завданням нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність. У другому підрозділі розглянуто повноваження прокурора під час здійснення нагляду за додержанням законів у оперативно-розшуковій діяльності. У наступному підрозділі автор дослідив акти прокурорського реагування на виявлені порушення законів в оперативно-розшуковій діяльності. Останній підрозділ присвячений організації роботи з нагляду за додержанням законів у оперативно-розшуковій діяльності [7].

Значний інтерес для висвітлення досліджуваної проблеми становить монографія В.С. Зеленецького та І.Н. Козьякова «Ведомственный контроль и прокурорский надзор». Монографія присвячена проблемним питанням специфіки здійснення відомчого контролю та прокурорського нагляду за законністю оперативно-розшукової діяльності відповідних правоохоронних органів. Розглядаються поняття, правові основи, види, форми та методи здійснення відомчого контролю та прокурорського нагляду; основні форми та способи підвищення ефективності забезпечення законності під час проведення оперативно-розшукової діяльності [8].

Теоретико-правові та організаційно-тактичні основи прокурорського нагляду за дотриманням законності в оперативно-розшуковій діяльності ОВС досліджував С.М. Піскун. Він визначив сутність і зміст прокурорського нагляду за додержанням законності в оперативно-розшуковій діяльності ОВС України; правову основу її застосування в сучасних умовах і захисту конституційних прав і свобод людини; дослідив теоретичні основи використання новітніх форм і методів прокурорського нагляду за додержанням законності в діяльності органів внутрішніх справ; розробив організаційно-тактичні основи взаємодії органів прокуратури України та оперативних підрозділів ОВС під час здійснення оперативно-розшукових заходів.

У низці наукових робіт [9; 10; 11] автор визначив причини та умови, з якими насамперед пов'язані порушення законності під час застосування оперативно-розшукових заходів. На цій основі були розроблені конкретні пропозиції до діючого законодавства, спрямовані на ефективне вирі-

шення досліджуваних питань. Однак, як вважає С.М. Піскун, багато аспектів, що стосуються питань прокурорського нагляду за додержанням законності під час здійснення ОРД підрозділами ОВС, залишилися поза увагою науковців і потребують подальшого дослідження.

У світлі завдань нашого дослідження заслуговує на увагу дисертаційне дослідження Р.М. Білокіня «Прокурорський нагляд за діяльністю правоохоронних органів України» (2012). У роботі досліджується поняття прокурорського нагляду, завдання нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність.

Цікавою видається теза, що прокурорський нагляд має забезпечити права та свободи як осіб, щодо яких незаконно застосовуються оперативно-розшукові заходи, так і права осіб, які постраждали від вчинених злочинів. Тому прокурор виконує двоєдине завдання: забезпечення ефективної і законної боротьби зі злочинністю та охорона недоторканості особи, її прав і законних інтересів. Автор зауважує, що за часів розбудови незалежної правової держави України відбулося зміщення пріоритетів у співвідношенні інтересів держави та особи на користь особи [12, с. 7].

Окремої уваги заслуговують дослідження, що були присвячені проблемним питанням прокурорського нагляду за додержанням законів при розслідуванні. Так, у дисертаційній роботі «Проблеми прокурорського нагляду за додержанням законів під час розслідування вимагань» (2006) О.В. Мельника було розроблено тактичні й методичні основи прокурорського нагляду за додержанням законів органами, які провадять ОРД, дізнання та досудове слідство у справах про вимагання; наведено авторське визначення понять «тактика й методика прокурорсько-наглядової діяльності», «прокурорсько-наглядова ситуація». Зокрема, сформульовано поняття тактики прокурорської діяльності: це система наукових положень і рекомендацій щодо організації та здійснення нагляду за дотриманням законів на досудовому слідстві з огляду на завдання, покладені на прокурора, з урахуванням наглядової ситуації, що складається, з метою досягнення визначеного законом результату. Під методикою прокурорського нагляду в цій сфері розуміється заснована на досягненнях науки та практики система певних правил, технічних прийомів і положень, які реалізуються прокурором шляхом наданих йому повноважень, спрямованих на оптимальні способи застосування методу пізнання конкретної оперативно-розшукової справи, матеріалу перевірки або кримінальної справи через їх попереднє сприйняття та накопичення запасу знань, достатніх для забезпечення нагляду за додержанням законів зазначеними органами. У свою чергу, прокурорсько-наглядова

ситуація – це певне положення (становище), яке визначається сукупністю та характером інформації, що є в розпорядженні прокурора на відповідному етапі нагляду за діями й рішеннями уповноважених осіб органів, які здійснюють ОРД, дізнання та досудове слідство [13].

Дисертаційне дослідження Я.М. Толочко присвячене дослідженню проблем прокурорського нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство у справах про злочини проти довкілля [14].

Проте з огляду на зміни у законодавстві, яке встановлює повноваження прокурора у сфері нагляду за законністю здійснення оперативно-розшукової діяльності та кримінального провадження, проблеми визначення функції прокурора у виявленні, розкритті та розслідуванні злочинів і гарантії законності такої діяльності потребують ґрунтовних наукових досліджень [15].

Проведений аналіз зазначених вище наукових досліджень показав, що значна кількість пропозицій наданих авторами морально застаріла, оскільки роботи були захищені до ухвалення Кримінального процесуального кодексу України. Однак окреслені дослідження, безперечно, є тією основою, без якої неможливо здійснити вивчення проблем прокурорського нагляду за додержанням законності під час проведення оперативно-розшукової діяльності в умовах чинного КПК України [16, с. 17].

Таким чином, з огляду на зміни в законодавстві, що встановлює повноваження прокурора у сфері нагляду за законністю здійснення оперативно-розшукової діяльності та кримінального провадження, вважаємо за необхідне розглянути найбільш вагомні наукові роботи, присвячені проблемам прокурорського нагляду за проведенням негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні.

Так, після набрання чинності КПК України у 2012 році також проведено низку досліджень, присвячених прокурорському нагляду за додержанням законів органами, які проводять ОРД і досудове розслідування. Однією з перших дисертацій була робота Н.В. Марчук «Організаційно-правові основи діяльності прокурора в досудовому кримінальному провадженні» (2012), метою якої визначалась розробка концепції діяльності прокурора в досудовому кримінальному провадженні з урахуванням положень нового КПК України і формулювання відповідних пропозицій щодо удосконалення її законодавчого та організаційно-методичного забезпечення [17].

Не можемо обійти увагою дисертаційне дослідження О.Є. Кравченко на тему «Прокурорський нагляд за проведенням негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні» (2015)

[18]. Автор досліджував прокурорський нагляд у формі процесуального керівництва за взаємодією слідчого та оперативних підрозділів під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

О.Є. Кравченко надає концептуальний розподіл проведення негласних слідчих (розшукових) дій до реєстрації заяви та проведення негласних слідчих (розшукових) дій після реєстрації на підставі КПК та Закону «Про оперативно-розшукову діяльність».

По-перше, ґрунтуючись на тому, що результати оперативно-розшукової діяльності – це відомості, отримані відповідно до Закону «Про оперативно-розшукову діяльність», а також фактична оперативна інформація, отримана за результатами оперативно-розшукових заходів, можна зробити висновок, що необхідно встановити критерії оцінки цієї інформації за обставинами об'єктивності фактичних джерел. Якщо інформація має стосунок до обставин кримінального правопорушення, то слідчий повинен її зафіксувати процесуальними засобами доказування.

По-друге, чинний КПК встановив підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій. У цьому разі необхідно визначити співвідношення категорій оперативно-розшукової діяльності та негласних слідчих (розшукових) дій. Усі матеріали після реєстрації заяви про вчинене кримінальне правопорушення від оперативних підрозділів повинні бути надані слідчому, який їх процесуально оцінює.

Автор зазначає, що розуміння сутності визначених практичних проблем викликає потребу перебудови співвідношення та взаємозв'язку кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій [18, с. 98].

Заслужовує на увагу одна з останніх доробок у сфері досліджуваної тематики – кандидатська дисертація Л.В. Вигівської на тему «Прокурорський нагляд за додержанням законів під час розслідування злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів» (2016) [19].

Основна увага в роботі присвячена комплексному розв'язанню теоретичних і прикладних проблем прокурорського нагляду за додержанням законів під час розслідування злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. З'ясовано правову природу прокурорського нагляду за додержанням законів під час розслідування злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Визначено зміст повноважень прокурора щодо здійснення нагляду за додержанням законів під час розслідування злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Сформульо-

вано науково обґрунтований алгоритм розподілу обов'язків процесуальних керівників у групі прокурорів. Запропоновано шляхи вдосконалення змісту та структури організації роботи прокурорів під час здійснення нагляду за додержанням законів під час розслідування злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Розкрито зміст понять «прокурорський нагляд за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності в оперативно-розшукових справах» і «прокурорський нагляд за додержанням законів під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальних провадженнях» у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, проведено їх порівняльний аналіз. Охарактеризовано чинники, що впливають на ефективність законодавства, яке регламентує прокурорський нагляд за додержанням законів під час розслідування злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, і підготовлено пропозиції для вдосконалення правових норм [19].

Утім, в умовах неоднозначного застосування зміненого у 2012 році оперативно-розшукового законодавства низка концептуально важливих питань потребує докладнішого осмислення, уточнення та, відповідно, додаткового обговорення. Насамперед до них належать особливості наглядової діяльності прокуратури за законністю рішень в ОРД [20].

Окремі питання з розглядуваної проблематики були висвітлені в навчальних посібниках. Зокрема, дослідженню контрольно-наглядових інстанцій в оперативно-розшуковій діяльності органів внутрішніх справ України присвячено навчальний посібник, підготовлений групою авторів [21]. У навчальному посібнику в узагальненому вигляді викладено основні риси наявної в нашій державі системи контролю та нагляду за діяльністю оперативних підрозділів ОВС України, визначено роль контрольно-наглядових інстанцій у забезпеченні прав і законних інтересів громадян у правоохоронній сфері, зміст їх повноважень тощо. З урахуванням наявних наукових досліджень і вимог законодавства з'ясовано поняттєво-категоріальний апарат контрольно-наглядової діяльності у сфері оперативно-розшукової діяльності: поняття, сутність, напрями, об'єкт і предмет контролю (нагляду) певного виду [21, с. 4].

Не можна обійти увагою навчальний посібник, підготовлений авторським колективом відомих учених і практиків М.А. Погорєцьким, Д.Й. Никифорчуком, В.В. Поливодою «Оперативно-розшукова діяльність» [22], у якому автори характеризують таку складову частину нагляду, як діяльність прокуратури з нагляду за додержанням законності органами, що проводять ОРД, як вид діяльності

працівників прокуратури в межах їх компетенції з використанням ними визначених законом методів перевірки та засобів реагування для забезпечення виконання на території України законів усіма оперативно-розшуковими органами [22, с. 147].

Також зазначена проблема була розглянута колективом авторів у підручнику «Прокурорський нагляд в Україні» [23]. Авторським колективом під керівництвом В.Т. Нора була висловлена думка, згідно з якою «повноваження прокурора дають йому змогу своєчасно виявляти порушення закону органами дізнання і слідчими, оперативно реагувати на кожен випадок невиконання чи неналежного виконання правових приписів». Ці автори обґрунтовано звертають увагу на те, що характер кримінально-процесуальної діяльності органів досудового розслідування, які покликані швидко та повно розкривати й розслідувати злочини, для чого вимушені майже в усіх кримінальних справах застосовувати відповідні заходи процесуального примусу, що обмежують певні конституційні права та свободи людини і громадянина, передбачає потребу наділення прокурора досить значним і різноаспектним комплексом владно-розпорядчих повноважень [23, с. 308–309].

Також велике значення мають наукові статті, що з'явилися останнім часом, щодо проблем прокурорського нагляду за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності органами Національної поліції України таких авторів, як Д.О. Бабічев, Р.М. Білокінь, О.В. Бочковий, В.О. Біляєв, С.В. Влад, А.В. Вінаков, Л.В. Вигівська, А.А. Городецький, В.О. Глушков, Ф.В. Краєвський, О.О. Куценко, А.А. Максимюк, М. Погорєцький, С.М. Піскун, І.О. Матвієнко, В.Л. Соколкін, М.В. Черноусько, І.В. Щербина.

Серед публікацій особливо слід відзначити роботу В.О. Глушкова та О.А. Білічак, які, порівнюючи законодавство України, що регламентує прокурорський нагляд за законністю провадження оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування кримінальних правопорушень, з нормативними актами зарубіжних країн, визначили основні напрями удосконалення вітчизняного законодавства в цій сфері [24].

Результати наведених досліджень, безумовно, становлять цінність і для нашої праці, про що свідчитиме використання цих праць під час написання дисертації.

Утім, в умовах реформування діяльності оперативних підрозділів Національної поліції України та приведення організаційних засад ОРД у відповідність до вимог нового законодавства бракує сучасних досліджень питань реалізації органами прокуратури відповідних повноважень під час нагляду за додержанням законів [25].

Таким чином, підсумовуючи викладене, слід зазначити, що проблемі комплексних наукових

розробок щодо прокурорського нагляду за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності органами Національної поліції України приділяється недостатньо уваги. Усе це свідчить про необхідність подальшої наукової розробки цієї теми.

Література

1. Грошевой Ю.М. Прокуратура в системе «сдержек и противовесов», в разграничении и взаимодействии властей // Матеріали республіканської науково-практичної конференції «Проблеми розвитку прокуратури України в умовах становлення демократичної держави» (26 грудня 1995 р.). – К., 1996. – С. 29.
2. Курочка М.Й. Законність в оперативно-розшуковій діяльності та прокурорський нагляд за її дотриманням : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 21.07.04 «Оперативно-розшукова діяльність» / М.Й. Курочка ; НАВСУ, Кафедра теорії та практики оперативної роботи – К. : НАВСУ, 2000. – 19 с.
3. Халимон С.І. Стан наукової розробки проблем конфіденційного співробітництва в органах і установах виконання покарань / С.І. Халимон // Форум права. – 2012. – № 3. – С. 789–795. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/FP/2012-3/12xciupr.pdf>.
4. Федосова О.В. Стан наукової розробки проблеми забезпечення прав і свобод людини в діяльності оперативних підрозділів ОВС / О.В. Федосова // Форум права. – 2011. – № 2. – С. 914–920. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/FP/2011-2/11fovoro.pdf>.
5. Кулаков В.В. Проблеми організації роботи апарату обласної прокуратури по нагляду за додержанням законів органами, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.10 «Судоустрій; прокуратура та адвокатура» / В.В. Кулаков. – Харків, 1999. – 20 с.
6. Курочка Н.И. Актуальные вопросы прокурорского надзора за законностью оперативно-розыскной деятельности / Н.И. Курочка // Актуальные проблемы борьбы со злочинністю. – 1999. – № 3. – С. 46–53.
7. Курочка М.Й. Прокурорський нагляд в Україні : [підручник] / М.Й. Курочка, П.М. Каркач / МВС України, Луган. акад. внутр. справ ім. 10-річчя незалежності України ; [за ред. проф. Е.О. Дідоренка]. – Луганськ : РВВ ЛАВС, 2004. – 424 с.
8. Зеленский В.С. Ведомственный контроль и прокурорский надзор за законностью оперативно-розыскной деятельности / В.С. Зеленский, И.Н. Козьяков. – Харьков : Восточно-региональный центр гуманитарно-образовательных инициатив, 2003. – 256 с.
9. Піскун С.М. Прокурорський нагляд за додержанням законності в діяльності органів, які ведуть боротьбу зі злочинністю (теоретичний аспект) / С.М. Піскун // Вісник Національного університету внутрішніх справ. – 2003. – Вип. 21. – С. 78–82.
10. Піскун С.М. Завдання прокурорського нагляду за дотриманням законності в оперативно-розшуковій діяльності міліції / С.М. Піскун // Науковий вісник Юридичної академії МВС. – 2003. – № 1. – С. 91–96.
11. Піскун С.М. Організація та здійснення прокурорського нагляду за додержанням законів в оперативно-розшуковій діяльності органів внутрішніх справ : [наук.-практ. посіб.] / С.М. Піскун. – Х. : Вид-во ХНУВС, 2003. – 50 с.
12. Білокін Р.М. Прокурорський нагляд за діяльністю правоохоронних органів України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 21.00.10 «Судоустрій; прокуратура та адвокатура» / Р.М. Білокін. – К., 2012. – 16 с.
13. Мельник О.В. Проблеми прокурорського нагляду за додержанням законів під час розслідування вимагань : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.10 «Судоустрій; прокуратура та адвокатура» / О.В. Мельник. – К., 2006. – 23 с.
14. Толочко Я.М. Прокурорський нагляд за додержанням законів під час розслідування злочинів проти довілля : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.10 «Судоустрій; прокуратура та адвокатура» / Я.М. Толочко. – Харків, 2007. – 21 с.
15. Глушков В.О. Система прокурорського нагляду за оперативно-розшуковою діяльністю і досудовим розслідуванням у законодавстві України та зарубіжних країн: порівняльно-правовий аналіз / В.О. Глушков, О.А. Білічак // Вісник національної академії прокуратури України. – 2012. – № 4. – С. 75–81.
16. Брильов М.О. Стан наукових розробок з протидії злочинам, пов'язаних з розкраданням бюджетних коштів під час будівництва, ремонту та експлуатації автомобільних доріг / М.О. Брильов // Форум права. – 2015. – № 5. – С. 16–21. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FR_index_2015_5_5.pdf.
17. Марчук Н.В. Організаційно-правові основи діяльності прокурора у досудовому кримінальному провадженні : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.10 «Судоустрій; прокуратура та адвокатура» / Н.В. Марчук. – Харків, 2012. – 260 с.
18. Кравченко О.Є. Прокурорський нагляд за провадженням негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / О.Є. Кравченко. – Харків, 2015. – 198 с.
19. Вигівська Л.В. Прокурорський нагляд за додержанням законів під час розслідування злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.10 «Судоустрій; прокуратура та адвокатура» / Л.В. Вигівська. – Київ, 2016. – 227 с.
20. Соколкін В.Л. Доктринальні засади та практика прокурорського нагляду за законністю рішень в оперативно-розшуковій діяльності / В.Л. Соколкін, Д.О. Бабічев // Вісник прокуратури. – 2014. – № 6(156). – С. 63–79.
21. Контрольно-наглядові інстанції в оперативно-розшуковій діяльності органів внутрішніх справ України : [навч. посіб.] / за заг. ред. д. ю. н., проф. Д.Й. Никифорчука. – К. : Видавничий дім «Скіф», 2013. – 152 с.
22. Оперативно-розшукова діяльність : [навч. посіб.] / [Є.М. Моїсєєв, О.М. Джужа, Д.Й. Никифорчук та ін.] ; за ред. проф. О.М. Джужа. – К. : Правова єдність, 2009. – 310 с.
23. Прокурорський нагляд в Україні : [підруч.] / [І.І. Когутич, В.Т. Нор, А.А. Павлишин, В.В. Луцик] ; за ред. В.Т. Нора. – К. : Ін Юре, 2011. – 592 с.
24. Глушков В.Л. Система прокурорського нагляду за оперативно-розшуковою діяльністю і досудовим розслідуванням у законодавстві України та зарубіжних країн: порівняльно-правовий аналіз / В.Л. Глушков, О.Д. Білічак // Вісник національної академії прокуратури України. – 2012. – № 4. – С. 75–81.
25. Біляев В.О. Сучасні проблеми прокурорського нагляду за додержанням законів в оперативно-розшуковій діяльності підрозділів карного розшуку ОВС України / В.О. Біляев [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/15748/%C1/>.

Анотація

Щербина І. В. Стан наукової розробки проблеми прокурорського нагляду за додержанням законності під час проведення оперативно-розшукової діяльності органами Національної поліції України. – Стаття.

У статті досліджується стан наукової розробки проблеми прокурорського нагляду за додержанням законності під час проведення оперативно-розшукової діяльності органами Національної поліції України за трьома напрямками: 1) дисертаційні дослідження, присвячені проблемам прокурорського нагляду під час проведення оперативно-розшукової діяльності; 2) дисертаційні дослідження, присвячені проблемам прокурорського нагляду за проведенням негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні; 3) дослідження, які були проведені з цієї проблематики та викладені в посібниках, методичних рекомендаціях та наукових статтях. Зроблено висновок, що проблемі комплексних наукових розробок щодо прокурорського нагляду за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності органами Національної поліції України приділяється недостатньо уваги. Констатовано про необхідність подальшої наукової розробки цієї теми.

Ключові слова: стан наукової розробки, прокурорський нагляд, додержання, законність, оперативно-розшукова діяльність.

Аннотация

Щербина И. В. Состояние научной разработки проблемы прокурорского надзора за соблюдением законности при проведении оперативно-розыскной деятельности органами Национальной полиции Украины. – Статья.

В статье исследуется состояние научной разработки проблемы прокурорского надзора за соблюдением законности при проведении оперативно-розыскной деятельности органами Национальной полиции Украины по трем направлениям: 1) диссертационные исследова-

ния, посвященные проблемам прокурорского надзора при проведении оперативно-розыскной деятельности; 2) диссертационные исследования, посвященные проблемам прокурорского надзора за проведением негласных следственных (розыскных) действий в уголовном производстве; 3) исследования по данной проблематике, которые изложены в пособиях, методических рекомендациях и научных статьях. Сделан вывод, что проблеме комплексных научных разработок относительно прокурорского надзора за соблюдением законов при проведении оперативно-розыскной деятельности органами Национальной полиции Украины уделяется недостаточно внимания. Констатируется необходимость дальнейшей научной разработки данной темы.

Ключевые слова: состояние научной разработки, прокурорский надзор, соблюдение, законность, оперативно-розыскная деятельность.

Summary

Shcherbina I. V. State of scientific research of problems of prosecutorial supervision over the observance of legality in the carrying out of operatively-search activity of the National Police authorities in Ukraine. – Article.

The article examines the state of scientific development problems of supervision of the observance of legality during operational activities by the National Police of Ukraine in three areas: 1) The thesis is devoted to problems of Public Prosecutions during operational activities; 2) The thesis is devoted to problems of supervision of the covert investigation (search) action in the criminal proceedings; 3) study stated in manuals, guidelines and research articles that have been conducting on this subject. It is concluded that the problem of complex scientific developments regarding supervision of the observance of laws during operational activities by the National Police of Ukraine neglected. It notes the need for further scientific development of the subject.

Key words: state of scientific research, procurator, compliance, legality, operational and investigative activities.